

shape-forming means of intertextuality in the works of the leading world designers and in the creative and search strategies of the Fashion Houses (such as Yves Saint-Laurent, Gianni Versace, Gianfranco Ferré, John Galiano, Alexander McQueen, Ann Demeulemeester, Naeem Khan, Gabriele Colangelo, Jeremy Scott, Svetlana Tegin, Carven, Valentino, Andrew Gn) are determined, which are based on the integration of texts of painting, graphics, architecture, sculpture, decorative and applied art, photography, and literature in the design of the clothes by citation, reminiscences, allusions, stylization.

*Key words:* intertextuality, design of the clothes, postmodernism, citation, reminiscences, allusions, stylization.

UDC 7.011.4: 687.01 <<20/21>>

#### INTERTEXTUALITY IN THE DESIGN OF THE CLOTHES OF THE SECOND HALF OF THE XX CENTURY – THE BEGINNING OF THE XXI CENTURY

**Bilyakovych Liana** – PhD in Technical Sciences, Professor of the Department of Design Institute of Arts – Borys Grinchenko Kyiv University

*The aim of the article* is to characterize the cultural, aesthetic, and artistic and design prerequisites; the essence, functions, main types, techniques, and means of intertextuality in the design of the clothes of the second half of the 20<sup>th</sup> century – the beginning of the 21<sup>st</sup> century; to determine the image-forming and shape-forming means of intertextuality in the works of the leading world designers and in the creative and search strategies of the Fashion Houses.

*Research methodology.* The methodological basis of the research is formed by the principles of a systematic approach, the comparative-historical method of analysis, and the method of stylistic analysis of art.

*Results.* It is shown that intertextuality is an integral part of the design of the clothes of the second half of the 20<sup>th</sup> century and the beginning of the 21<sup>st</sup> century. It is found that monosemiotic assimilation of the elements of works of painting, graphics, decorative and applied art became its manifestation, to a lesser extent – assimilation of the elements of photo art and literature using the methods of citation, stylization, interpretation, association, on the basis of synthesis, «dialogue» or «contrast-conflict». It is argued that at the substantive level, the function of intertextuality is to enrich the semantics of the design work through the interaction of several semantic fields. At the formal level, its function is to integrate the expressive means of other forms of artistic creativity and to «translate» the shape-forming principles of primary sources into the language of design. At the receptive level, its functions are interpretative openness, polyvariety of readings.

*Novelty* of the article consists in theoretical substantiation and analysis of the problem of intertextuality in the design of the clothes of the second half of the 20<sup>th</sup> century and the beginning of the 21<sup>st</sup> century, using the considerable empirical material.

*The practical significance.* The practical significance of the article is conditioned by the possibility to use presented materials in the preparation of methodological manuals, lectures, practical classes and seminars for training courses «Theory of Fashion», «History of the Costume», «Fashion History of the 20<sup>th</sup> Century».

*Key words:* intertextuality, design of the clothes, postmodernism, citation, reminiscences, allusions, stylization.

Надійшла до редакції 10.12.2020 р.

УДК 78.07.034:784.2PORPORA

#### МИСТЕЦТВО BELL CANTO ЕПОХИ БАРОКО В МУЗИЧНІЙ КУЛЬТУРІ ХХІ СТОЛІТТЯ (НА ПРИКЛАДІ НІР-ІНТЕРПРЕТАЦІЇ «ALTO GIOVE» Н. ПАРПОРА)

**Щербіна Інна Василівна** - кандидат мистецтвознавства, доцент  
доцент кафедри музикознавства та вокально-хорового мистецтва,  
Уманський державний педагогічний університет ім. П. Тичини, м. Умань  
<https://orcid.org/0000-0003-2515-2468>  
<https://doi.org/10.35619/ucpm.vi36.421>  
mitra5@ukr.net

Вокальний твір «Alto Giove» з опери «Поліфемо» Н. Порпора досліджено як феномен мистецтва Bell Canto в контексті тенденцій розвитку НІР-інтерпретації барокових творів у світовій культурі ХХІ ст. Обґрунтовується необхідність музикологічного вивчення творчої спадщини Н. Порпора в галузях виконавського музикознавства і теорії музичної інтерпретації. На основі музикознавчого аналізу тексту партії Ачі «Alto Giove» і драматургії лібрето опери: визначено афект, структуру і семантику нині відомих версій редакції сольного номеру; виявлено особливості стилю композиторського письма; розглянуто варіанти вокально-виконавської репрезентації художнього твору; сформульовано основні принципи колоратурної інтерпретації арії в стилі барокового бельканто ХVІІІ століття.

*Ключові слова:* Н. Порпора, арія «Alto Giove», мистецтво барокового бельканто, колоратурна інтерпретація

*Постановка проблеми, її актуальність та зв'язок із важливими практичними завданнями значення вирішення проблеми.* Вагомий внесок Н. Порпора в розвиток світової музичної культури є безцінним і одночасно малодослідженим: вокальні вправи «Il famoso faglio di Porpora» поширено впроваджені у сучасну співочу практику; арія «Alto Giove» стабільно залишається у центрі уваги

професіональних музикантів і меломанів XXI ст.; творча спадщина представника неаполітанської школи мистецтва Bell Canto XVIII ст. повільно відроджується фахівцями, компетентними у бароковому «historically informed performance». Потреба ґрунтовного вивчення і суттєва проблема недостатньої вивченості мистецьких здобутків Н. Порпора в модусі музикознавчого дослідження вокальних творів - визначає актуальність тематики даної статті.

*Останні дослідження та публікації.* Творчий шлях Н. Порпори (1686-1768 pp.) переважно висвітлюється в межах коротких біографічних даних вагомого внеску в розвиток музичної культури XVIII ст., який виявлено дослідниками в процесі вивчення мистецьких досягнень його сучасників, наприклад у роботах, бібліографічний опис яких розміщено на: сторінках сайту вільної енциклопедії Wikipedia<sup>1</sup>, в цифровій повнотекстовій базі даних англomовних наукових журналів JSTOR<sup>2</sup>, офіційному сайті французького видавництва Grasset<sup>3</sup>.

У галузях виконавського музикознавства і теорії музичної інтерпретації українській музикології - мистецтво Н. Порпори залишилося поза увагою дослідників феномену бельканто, зокрема О. Стахевича [2]. Розглядаючи проблематику «розкодування» художнього образу в контексті культурологічної герменевтики – вітчизняний мистецтвознавець О. Афоніна [1; 225-226] наводить приклади ремінісценції популярного, в епоху бароко, міфу про Галатею і Поліфема в музично-драматичному мистецтві і оперній постановці «Галатея» (?) Н. Порпора. Вона пропонує аналізувати та інтерпретувати текст і художні прийоми «подвійного кодування» на основі порівняння першоджерела і нового тексту, двох контрастуючих світів, видів метафоризації з відповідністю опозицій бажаного/небажаного [1; 225-227]. Однак, код-образ Ациса і його інтерпретація у мистецтві, не висвітлюється.

У галузі мистецтвознавства виявлено лише одне ґрунтовне музикологічне дослідження художньої творчості Н. Порпори - «Nicola Porpora's operas for the 'opera of the nobility': the poetry and the music» Д.Ж. Думігана [4]. В дисертації розглянуто обставини формування репертуару театральної трупи «Opera of the Nobility» (1733-1736 pp.) відповідно музичній культурі лондонської аудиторії, виконавським можливостям артистів і умовам жорстокої конкуренції з «King's Theatre» під керівництвом Г. Генделя. Аналіз музики Н. Порпора<sup>1</sup>, написаних для театру «Дворянської опери», зроблено з акцентом на особливості лібрето П. Роллі і стилю композиторського письма посилювати афект вокальних партій героїв музичної драми - що дозволяє визначити потенціал HIP-інтерпретаційних засобів реалізації художнього образу в стилі бельканто. Музикознавчий аналіз сольного номеру «Alto Giove» опери «Polifemo» (1735 p.) обмежується висвітленням причин написання різних за структурою версій партії Ачі. При цьому, результати музичного і вокально-виконавського аналізу музично-поетичного тексту «Alto Giove» в роботі на виявлено.

*Мета статті* – дослідити вокальний твір «Alto Giove» відповідно семантики драматургії drama per musica «Polifemo» як феномен мистецтва Bell Canto маестро Н. Порпора. Завданням роботи є виявити особливості колоратурної інтерпретації художнього образу в стилі барокового бельканто на основі музикознавчого аналізу тексту нині відомих версій арії.

*Виклад матеріалу дослідження.* Автентичне виконання старовинної музики викликає підвищений інтерес у слухача XXI ст., що є основною причиною активного відродження вокальної спадщини композиторів XVII-XVIII ст. у стилі бельканто. Введення до репертуару оперних театрів drama per musica італійських композиторів епохи бароко бере свої витoki з музикознавчого вивчення творчості К. Монтеверді, а саме: опублікування Р. Ейтнером скороченої версії партитури опери «Orfeo» (1607 p.) у 1881 p.; відкриття К. Фогелем рукописів «L'Incoronazione di Porrea» (1642 p.) у 1888 p. і «Il ritorno d'Ulisse in patria» (1640 p.) у 1904 p.; музичних вистав цих 3-х опер у постановці Вінсента д'Інді (1911, 1913, 1925 pp.). Але, вокальна музика Н. Порпора знову зазвучала в концертних залах лише в останній чверті XX ст. - вокальні мініатюри «Solfeggio» у виконанні сопраніста А. Крістофелліса, зокрема у сольній програмі «Homage À Farinelli» (1988 p.).

Репрезентована у художньому фільмі «Farinelli il castrato» (1994 p.) бельгійського режисера Ж. Корб'є версія арії «Alto Giove» із опери «Polifemo» Н. Порпора, як складова OST, не лише ефективно стимулювала цільову аудиторію переглянути кінокартину – вона привернула до себе особливу увагу слухача, тим самим: популяризувавши введення її в концертний і навчальний репертуар співаків, програму конкурсів і фестивалів, драматичні постановки тощо; започаткувавши вивчення творчої спадщини геніального випускника неаполітанської консерваторії «dei Poveri di Gesu Cristo» XVIII ст. Н. Порпора, яка налічує майже 50 drama per musica.

У рамках фестивалю «Festival international d'opéra baroque de Beaune» відбулися прем'єри опер Н. Порпора: «Arianna in Nasso» (1995 p., постановка Р. Алессандріні), «Semiramide» (2011 p., постановка С. Монтанарі), «Il Trionfo della Divina Giustizia» (2015 p., постановка Тібо Ноаллі). На

концертних майданчиках фестивалю оперного мистецтва та старинної музики «Festival d'Ambronay» 2011 р. у циклі забутих арій прозвучала вокальна музика Н. Порпора у виконанні колоратурного мецо-сопрано В. Джено, зокрема з репертуару камерних концертів співачки «Arias for Farinelli» 2002 р. Сьомий рік проєкту «Opera Napoletana» співробітників Theater und Orchester Heidelberg відзначився виставами опера-серія «Mitridate» (1736 р.) у постановці Я. Спірей (2017 р.) у замку Шветцинген (Баден-Вюртемберг). Творчий колектив віденського театру «Kammeroper» запропонував цільовій аудиторії альтернативну версію показу ліричної опери-пасторалі «Arianna in Nasso» (2017 р., постановка С. Морозова), яка входить до репертуару театрального сезону 2020/2021 рр. Theater an der Wien in der Kammeroper. Результатом плідної співпраці Parnassus Arts Productions на сцені Theater an der Wien відроджено опери Н. Порпора, а саме: «Polifemo» (1735 р.), сценічні постановки якої виконувалися в театральному сезоні 2012/2013 і 2018/2019 рр. у Відні та на фестивалі «Salzburger Festspiele – 2019 р.»; «Carlo il Calvo» (1738 р.) у постановці М. Ценчіча театрального сезону 2020/2021 рр., представленої в 2020 р. на фестивалі опери бароко у Байроті та показ якої планується повторити організаторами «Bayreuth Baroque Opera Festival - 2021»; «Germanico in Germani» (1732 р.), вистави якої проходили у Відні та на гастролях 2016/2017, 2017/2018, 2018/2019 рр. театральних сезонів, яка була вперше виконана, в НІР-інтерпретації, на сцені Tiroler Landestheater, в рамках фестивалю «Innsbrucker Festwochen der Alten Musik - 2015» під керівництвом А. Де Марчі.

Сумна любовна історія міфологічних героїв античності Аціса і Галатеї була дуже популярна в епоху бароко і знайшла своє численне творче втілення в мистецтві, наприклад, з назвою «Ацис і Галатея» у театральних виставах опери М.-А. Шарпантьє (1678 р.), Ж.-Б. Люллі (1686 р.), Г.Ф. Генделя (1718, 1731 рр.) тощо. Природно, що у процесі створення лібрето і повторних редакцій вже популярної опера-серія «Polifemo», П. Роллі керувався форматом пріоритетності «зміни очікувань слухача» і психологічним інтересом лондонської публіки - що обумовило оригінальність ідеї сплетення популярних героїко-міфологічних сюжетів епосу «Метаморфози» П. Овідія і уривків класичної поеми «Одіссея» Гомера. В основу музичної драми було покладено трагічні події пов'язані любовним трикутником між циклопом Поліфемо, нерейдою Галатеєю і юним пастухом Ачі та союз нимфи Каліпсо і царя Улісса проти монстра-людодоїда [4; 87]. Нова концепція покарання злодія і тріумфу перемоги - привернула увагу цільової аудиторії, оскільки в античних історіях Одіссея і його команда мореплавців перебували у полоні прекрасної Каліпсо, після того, як лишили зору одноокого сина Посейдону; на той час, вродлива Галатея вже знехтувала любовні почуття Поліфемо і перетворила свого загиблого коханого красеня Акіда, в прозору річку.

Н. Порпора, вирішуючи музично-композиційні завдання драматургії опери, продемонстрував схильність до відхилення і зміни шаблонів у структурі лібрето. Композитор проігнорував написання танцювальних сцен; у заплановані лібретистом *secco* і інші *recitative*, вводить колоратурні пасажи; короткі поетичні тексти, до яких належить «Alto Giove», підсилює музичними засобами виразності до незапланованих, у лібрето, арій з потенціалом виконавської інтерпретації *da capo*, або *aria da capo* [4; 122-131]. В результаті плідної співпраці П. Роллі і Н. Порпора, 3-х актова вистава «Поліфемо» складалася з 20-ти сцен, в яких сюжет драми розкривався 27-ма ліричними сольними творами, 4 вокальними ансамблями і 2 хоровими номерами [4; 86-110]. При цьому, повної версії III акту опери, дослідниками рукописів і автентичних друкованих видань Н. Парпори, в архівах бібліотек Лондону так і не виявлено [4; 328].

У сцена III акту опера-серія «Polifemo» є дуже короткою драматичною кульмінацією в якій розкриваються перспективи долі Ачі і Галатеї, як щасливої пари та фрустрації Поліфемо. Сцена відкривається появою з повітря Ачі в статусі бога річки Аці. В 1-й версії «Alto Giove», новоявленому безсмертному надається всього три рядки поетичного тексту, щоб висловити свою подяку великому Юпітеру, який дарував йому життя завдяки молитвам Галатеї. В умовах виконавської музичної культури XXI ст., каватина «Alto Giove» звучить у континуумі 1:40 хв. у промо-роліках, зокрема контратенора П. Ерас-Касадо<sup>4</sup> до концертної програми «El Maestro Farinelli» (2014). (Див. Таблиця 1. Структура каватини «Alto Giove» Н. Порпора):

Таблиця 1. Структура каватини «Alto Giove». Н. Порпора

1-а строфа	поетичний текст	Alto Giove, è tua grazia,		è tuo vanto			
	структура поетичного тексту	a					
	структура музичного тексту	a	b	c			
	континуум	4д. 7т.		1д. 9т.		2д. 10т.–3д. 13т.	
	діапазон	4 доля 7 такту – 3 доля 13 такту					
		e1-h1	e1-e2		dis1-e2		
2-а строфа	поетичний текст	il gran dono		di vita		immortale	
	структура поетичного тексту	b					
	структура музичного тексту	d	E		f		
	континуум	1 доля 14 такту – 1 доля 16 такту					
	діапазон	g1-d2					
3-а строфа	поетичний текст	che il	tuo cenno	tuo cenno	sovrano	sovrano	mi fa
	структура поетичного тексту	c1					
	структура музичного тексту	g	h	h	i	i	j
	континуум	e		F		g	
	діапазон	2д. 16 т.		4д. 16т.		4д. 18т.–1д. 20т.	
		2 доля 16 такту – 1 доля 20 такту					
d1-h1							
e1-d2							
d1-a1							
d1-d2 (e2 за умов виконання tr)							

Популярна у публіки лондонського театру «Opera of the Nobility» каватина «Alto Giove» була розширена Н. Порпора до арії [4; 11, 91] континууму 36 тактів, в якій три рядки поетичного тексту повторюються і становлять музичну частину Largo в діапазоні вокальної партії d1-e2 [5] відповідно актуальності композиційної «зміни очікувань слухача» і виконавським можливостям ФоріNELI [3; 6, 20, 36-37]. (Див. Таблиця 2. Структура 2-ї частини Largo арії «Alto Giove» Н. Порпора):

Таблиця 2. Структура 2-ї частини Largo арії «Alto Giove» Н. Порпора.

поетичний текст	Alto Giove, è tua grazia, è tuo vanto		il gran dono di vita immortale		che il tuo cenno sovrano mi fa	
структура поетичного тексту	a		b		c	
структура музичного тексту	d	h		i	j	
континуум	3д. 23т.	2д. 25т.	4д. 26т.		1д. 30т.–1д. 34т.	
діапазон	3 доля 23 такту – 3 доля 29 такту					
	gis1-d2		a1-e2		e1-e2	
e1-e2						

Коротка (каватина) і розширена версія aria «Alto Giove» [5] написано Н. Парпора в діапазоні d1-e2, розмір 4/4 темпу Largo в «relative-тональності» e-moll «з основним оперним осьовим центром D ключа D-dur». За результатами дослідження композиторського письма, Д.Ж. Думіган зробив висновок, що тональності E<sub>3</sub> з осьовим ключем D<sub>3</sub> Н. Парпора використовував для відповідного афекту - вираження відвертих ідей серйозним і прямим тоном без сентиментальності та великої любові, в якій має місце біль [4; 159-162]. В «Alto Giove» - це щира вдячність Юпітеру, пережита біль трагічної смерті через любов. Реалізувати художній образ відродженого Аці видається можливим у зручному одно-регистровому головному (falsetto register для countertenor) або грудному (modal register для mezzo-soprano) режимі співу. Варіанти виконавської інтерпретації «зміни очікувань слухача» в стилі бельканто XVIII ст. - передбачають володіння двоох-регистровою манерою вокального виконавства з високим рівнем регистрового переходу на c2-d2 [2; 59-130].

Саме цій версії творчого пошуку композитора надано пріоритет у саундтреках до фільму «Фарінелі» (1994 р.)<sup>5</sup>, записані контратенором Д. Лі Реджіном, сопрано Е. Малас-Годлевською і барочним оркестром «Les Talens Lyriques» під управлінням К. Руссе. В рамках проекту, на основі результатів дослідження феномену творчості співаків-кастратів [3] і акустичних характеристик вокального голосу (1904 р.)<sup>6</sup> соліста ватиканської «Cappella Sistina» А. Морескі - імітацію віртуозної техніки виконання арії «Alto Giove»<sup>5</sup>, оперним співаком XVIII ст. К. Броскі, реалізовано відповідно рекомендаціям Н. Порпора [4; 333], а саме: фонація речення починається гідно, із виразом почуттів, без імпровізаційної орнаментики першої довготривалої складо-ноти; мінімізовано чисельність виконання колоратур; мелодію останніх 3-х тактів максимально прикрашено мелізмами. Сенс такої виконавської інтерпретації в епоху бароко - «Послухайте текст вокального твору / як я співаю кантелену», передбачає перспективу збагатити орнамент мелодії форшлагами, трелями, фіоритурами у наступних виступах.

Аналогічно інтерпретують арію контратенори Д. Лі Реджін (2010 р.)<sup>7</sup>, Ф. Матман (2019 р.)<sup>8</sup> та інші виконавці вокального твору «Alto Giove» Н. Порпора зі структурою музичного тексту: a(abc) b(de). На відміну від них:

- мецо-сопрано Дж. Бріделлі (2020 р.)<sup>9</sup> НІР-інтерпретує художній образ «Alto Giove» в модусі «зміни очікувань слухача», а саме: виконання 1-ї частини арії наповнено оксамитовим тембром звукоутворення міксту природного вібрата, філірування і мілізмування довготривалих нот фрази; фонація 2-ї частини арії тембрально-м'яка і яскрава, техніка мікстового колоратурного звукоутворення відсутня, каденцію збагачено фіоритурою;

- колоратурне мецо-сопрано Ч. Бартолі (2020 р.)<sup>10</sup> розпочинає виконання партії Ачі «Alto Giove» з рітандартної вокалізації кантиленної фіоритури з елементами *con la battuta larga* на перший склад поетичного тексту і завершує свій виступ фонаційним рухом у гору прикрашаючи, передостанні звуки музичної фрази, треллю. Така версія інтерпретації арії «Alto Giove», в сучасних НІР-інтерпретаціях *aria da capo* «Alto Giove» зі структурою АВА, зокрема Ф. Жарускі (2013 р.)<sup>11</sup> і Ф. Фаджолі (2013 р.)<sup>12</sup> - виконується після частини *Andantino* (В); каденції частини *Largo* (А1) переважно завершуються фонаційним рухом у низ із поступовим зменшенням сили звуку.

У дослідженні чисельних версій правок партитури опери «Поліфемо» Д.Ж. Думіган звертає увагу на те, що у 2-й редакції лібрето «Alto Giove» Н. Порпора замість *da capo* рекомендує «Segue Gala Sai la giusta vendetta». Мистецтвознавець констатує факт повного вилучення вокального твору «Alto Giove» у театральному сезоні 1734/1735 «Дворянської опери», щоб поступитися місцем дуету Ачі і Галатеї, оскільки повільний темп кантабельної арії призупиняв концептуально насичену динаміку подій. Музикознавець робить припущення, що «Alto Giove» було розширено до *aria da capo* зі структурою АВА після перерви вистав «Polifemo» для бенефісу Фарінелі. Дослідник, лондонського періоду творчості Н. Порпора (1733–1736 рр.), підкреслює - три строфи поетичного тексту середньої частини *Andantino* (В): не знайдено ні в одному з лібрето П.А. Роллі та партитурах Н. Порпора «Polifemo» лондонського бібліотечного архіву; не виявлено в оригіналі видання збірки арій для Фарінелі «The favourite songs in the opera call'd Polypheme» (London: John Walsh, 1735) [4; 91, 328]. Імовірно, частина *Andantino* (В) є узагальненою редакцією результатів розшифрування рукописів композитора, зокрема аранжувальника М. Стратена [6]. (Див. Таблиця 3. Структура частини *Andantino* (В) арії «Alto Giove». Н. Порпора):

Таблиця 3. Структура частини *Andantino* (В) арії «Alto Giove». Н. Порпора

1-я строфа	поетичний текст	Ma il rendermi poi quella			
	структура поетичного тексту	D			
		K			
	структура музичного тексту	F			
	структура музичного тексту	L			
континуум	1 доля 37 такт – 3 доля 41 такта				
діапазон	fis1–e2				
2-я строфа	поетичний текст	già sospirata tanto	diva	amorosa e bella	amorosa e bella
	структура поетичного тексту	f			
		l	m	n	n
	структура музичного тексту	g			
		l l	m		
	континуум	1д. 42т.– 3д. 45т.	1 доля 46 такту – 2 доля 51 такту		
діапазон	fis1–e2		d1–d2		

3-я строфа	поетичний текст	è un dono	è un dono	senza uguale	senza uguale	come la tua beltà
	структура поетичного тексту	G				
	структура музичного тексту	o	o	p	p	q
	континуум	1 доля 52 такту – 3 доля 61 такту			1д. 62т. – 2д. 67т.	
	діапазон	fis1–g2			d1–e2	

Частина *V aria da capo* [6] написано в розмірі 3/8, темп *Andantino*, континуум 31 такт, тональність E $\leq$ : починається з e-moll і закінчується E-dur без модуляцій. Відповідно діапазону вокальної партії d1-g2 - реалізація художнього образу передбачає двох-регістровий режим співу вокаліста. В сучасному мистецтві вона має різні НІР-інтерпретації, зокрема контратенорів Ф. Жарускі (2013 р.)<sup>11</sup> і Ф. Фаджолі (2013 р.)<sup>12</sup>, переважно за принципом уникнення зайвих колоратурних прикрас. На відміну від витонченого стилю філірування звуку, вокалізації мелізмів і виконання каденції Ф. Жарускі (2013 р.)<sup>11</sup> сріблястим і м'яким тембром голосу - у Ф. Фаджолі (2013 р.)<sup>12</sup> трелі, фіоритури і орнамент мелодії звучать фонаційно-активно, з металом у голосі; звукоутворення витриманих нот тембрально яскраве і об'ємне.

*Висновки.* Таким чином, мецо-сопранова партія Ачі «*Alto Giove*» з опери «*Polifemo*» Н. Порпора досліджено як феномен мистецтва *Bell Canto* крізь призму розвитку НІР-відродження *drama per musica* легендарного італійського композитора XVIII ст. Висвітлено проблематику необхідності музикологічного вивчення творчої спадщини Н. Порпора в галузях виконавського музикознавства і теорії музичної інтерпретації. На основі музикознавчого аналізу тексту партії Ачі «*Alto Giove*» і драматургії лібрето опери: визначено афект, структуру і семантику нині відомих версій редакції сольного номеру; виявлено особливості стилю композиторського письма, відповідно актуальності «зміни очікування слухача» у виставах театральних сезонів 1735-1736 рр. «*Opera of the Nobility*» В результаті дослідження виконавських аспектів реалізації художнього образу вокального твору, зокрема рекомендацій Н. Порпора і особливостей НІР-репрезентацій арії співаками XXI ст. - сформульовано основні принципи інтерпретації «*Alto Giove*» в стилі барокового бельканто XVIII століття, а саме:

- каватина має потенціал виконавської інтерпретації *da capo*. Реприза передбачає колоратурне збагачення орнаменту мелодії. В обох варіантах, доцільно мінімізувати чисельність мелізмів, прикрасивши довготривалі ноти 17-19 такту треллю і філіруванням звуку або (с) /та (с1) розширити останню фразу фіоритурною каденцією;

- арія, за задумом композитора, може виконуватися як *aria da capo* зі структурою AA або AA1 і передбачає аналогічну, каватині, виконавську інтерпретацію художнього образу;

- *aria da capo* зі структурою ABA доцільно інтерпретувати в модусі зміни очікувань слухача, уникнення зайвих колоратурних прикрас і віртуозності виконавської імпровізації. Введення каденції на першу складову ноту «а» повторного виконання частини (A1) - має привернути увагу слухача, а фіоритурна вишуканість завершальної каденції – логічно проілюструвати семантику фіналу. (Див. Таблиця 4. Структура «*Alto Giove*» Н. Порпора):

Таблиця 4. Структура «*Alto Giove*» Н. Порпора

aria da capo												
aria / aria da capo												
Fine												
Cavatina												
структура поетичного тексту	A						B					
	a						al					
	c1						f g					
	ef	h	i	j	b	ef	hlj	nn	op	q		
структура музичного тексту	A						B					
	a						b					
	c						d g h					
							1					
da capo						da capo						

Отже, вивчення проблеми НІР-інтерпретації вокального твору «Alto Giove» з опери «Polifemo» Н. Порпора, як феномену мистецтва Bell Canto, в контексті сучасної репрезентації музичних творів епохи бароко - є одним із перспективних напрямів, який потребує подальших наукових розробок.

*Перспективи подальших досліджень* убачаємо у поглибленому вивченні творчої спадщини Н. Порпора шляхом детального комплексного аналізу архівних матеріалів, композиторських рукописів і публікацій, вокально-педагогічних здобутків видатного італійського маестро європейського мистецтва Bell Canto в різних аспектах виконавського музикознавства і теорії музичної інтерпретації drama per musica епохи бароко як складової науково-методичної музикознавчої практики в сферах культури, мистецтва і освіти.

#### Примітки:

<sup>1</sup> URL : [https://it.wikipedia.org/wiki/Nicola\\_Porpora](https://it.wikipedia.org/wiki/Nicola_Porpora); URL : [https://de.wikipedia.org/wiki/Nicola\\_Antonio\\_Porpora](https://de.wikipedia.org/wiki/Nicola_Antonio_Porpora)

<sup>2</sup> URL : <https://www.jstor.org/action/doBasicSearch?Query=Porpora>

<sup>3</sup> Barbier Patrick (1989, 1995, 2012, 2019) URL : <https://www.grasset.fr/>

<sup>4</sup> URL : <https://www.youtube.com/watch?v=PZHfF36-0vw>

<sup>5</sup> URL : <https://www.youtube.com/watch?v=XSTGn3Xb9B0>

<sup>6</sup> URL <https://www.youtube.com/watch?v=t6U8VZ6riNk>

<sup>7</sup> URL : <https://www.youtube.com/watch?v=Htro7oIsDbk>

<sup>8</sup> URL : <https://www.youtube.com/watch?v=oVNwYU2oNLU>

<sup>9</sup> URL : <https://www.youtube.com/watch?v=HJy7jckJw18>

<sup>10</sup> URL : <https://www.youtube.com/watch?v=t8WC8y4qMIM>

<sup>11</sup> URL <https://www.warnerclassics.com/release/farinelli-porpora-arias>

<sup>12</sup> URL : [https://www.youtube.com/watch?v=OshFIBVW5\\_Y](https://www.youtube.com/watch?v=OshFIBVW5_Y)

#### Список використаної літератури

1. Афоніна О. С. Культурний код і «подвійне кодування» в мистецтві : дис. ... д-ра мист. : 26.00.01 / НАКККіМ. Київ, 2018. 445 с.

2. Стахевич А. Г. Искусство Bel Canto в итальянской опере XVII-XVIII веков. Саарбрюкен: Lambert Academic Publishing, 2012. 200 с.

3. Barbier Patrick. Histoire des castrats. Paris: Éditions Grasset, 1989. 276 p.

4. Dumigan, Darryl Jacqueline. Nicola Porpora's operas for the 'opera of the nobility': the poetry and the music. Doctoral thesis, University of Huddersfield. Huddersfield, 2014. 367 p.

5. Nicola Porpora. Polifemo. Alto Giove. Aria. Title by uploader: Alto Giove. Arranged by Juliano Music. Switzerland: Publisher SNN, 2017. URL: [https://www.musicaneo.com/sheetmusic/sm-283710\\_polifemo.html](https://www.musicaneo.com/sheetmusic/sm-283710_polifemo.html)

6. Porpora Polifemo. Arie Aci : Alto Giove. Editor Martin Straeten. Redwood City: MUSOPEN, 2020. URL: <https://musopen.org/music/23738-polifemo/>

#### References

1. Aphonina O. S. Cultural code and «double coding» in art. Thesis for a Doctor in Art Studies : 26.00.01 / National Academy of Cultural and Arts Management. Kyiv, 2018. 445 s.

2. Stakhevich A. G. Iskusstvo Bel Canto v ital'yanskoy opere XVII - XVIII vekov. Saarbrücken: Lambert Academic Publishing, 2012. 200 s.

3. Barbier Patrick. Histoire des castrats. Paris: Éditions Grasset, 1989. 276 p.

4. Dumigan Darryl *Jacqueline. Nicola Porpora's operas for the 'opera of the nobility': the poetry and the music.* Doctoral thesis, University of Huddersfield. Huddersfield, 2014. 367 p.

5. Nicola Porpora. Polifemo. Alto Giove. Aria. Title by uploader: Alto Giove. Arranged by Juliano Music. Switzerland: Publisher SNN, 2017. URL: [https://www.musicaneo.com/sheetmusic/sm-283710\\_polifemo.html](https://www.musicaneo.com/sheetmusic/sm-283710_polifemo.html)

6. Porpora Polifemo. Arie Aci : Alto Giove. Editor Martin Straeten. Redwood City: MUSOPEN, 2020. URL: <https://musopen.org/music/23738-polifemo/>

### ИСКУССТВО BELL CANTO ЭПОХИ БАРОККО В МУЗЫКАЛЬНОЙ КУЛЬТУРЕ XXI ВЕКА (НА ПРИМЕРЕ НІР ИНТЕРПРЕТАЦИИ «ALTO GIOVE» Н. ПАРПОРА)

**Щербина Инна Васильевна** - кандидат искусствоведения, доцент,  
Уманский государственный педагогический университет им. П. Тычины, г. Умань

Вокальное произведение «Alto Giove» оперы «Полифем» Н. Порпора исследовано как феномен искусства Bell Canto в контексте тенденций развития НІР-интерпретации барочных произведений в мировой культуре XXI века. Обосновывается необходимость музыковедческого изучения творческого наследия Н. Порпора в области исполнительского музикознания и теории музыкальной интерпретации. На основе музыковедческого анализа текста партии Ачи «Alto Giove» и драматургии либретто оперы: определены аффект, структура и семантика известных, на сегодняшний день, версий редакции сольного номера; выявлены особенности стиля композиторского письма; рассмотрены варианты вокально-исполнительской репрезентации художественного произведения; сформулированы основные принципы колоратурной интерпретации арии в стиле барочного бельканто XVIII века.

*Ключевые слова:* Н. Порпора, ария «Alto Giove», искусство бароккового бельканто, колоратурная интерпретация.

**THE ART OF BELL CANTO OF THE BAROQUE ERA IN THE MUSICAL CULTURE OF THE XXI CENTURY (USING THE HIP INTERPRETATION «ALTO GIOVE» BY N. PORPORA)**

**Shcherbina Inna** - Ph.D. in Study of Arts, Associate Professor  
Uman State Pavlo Tyuchyny Pedagogical University, Uman

The vocal work «Alto Giove» of the opera «Polyphemus» by N. Porpore was investigated as a phenomenon of the art of Bell Canto in the context of trends in the development of HIP-interpretation of baroque works in the world culture of the XX century. The need for musicological study of the of N. Porpora's creative heritage in the field of performing musicology and the theory of musical interpretation is justified. Based on the musicological analysis of the text of Achi's part «Alto Giove» and the dramaturgy of the opera's libretto the effect, structure and semantics of the currently known editorial versions of the solo number are determined; peculiarities of composer's writing style are revealed; options for vocal and performing representation of an artistic work are considered; the basic principles of coloratura interpretation of the aria in the Baroque bel canto style of the 18th century are formulated.

*Key words:* N. Porpora, aria «Alto Giove», art of baroque belcanto, coloratura interpretation.

**UDC 78.07.034:784.2PORPORA**

**THE ART OF BELL CANTO OF THE BAROQUE ERA IN THE MUSICAL CULTURE OF THE XXI CENTURY (USING THE OF HIP-INTERPRETATION «ALTO GIOVE» BY N. PORPORA)**

**Shcherbina Inna** - Ph.D. in Study of Arts, Associate Professor, Uman State  
Pavlo Tyuchyny Pedagogical University, Uman

The purpose of this article is to explore the vocal work «Alto Giove» in accordance with the semantics of drama per musica «Polifemus» as a phenomenon of the art of Bell Canto by Maestro N. Porpore. The peculiarities of coloratura interpretation of the artistic image in the style of Baroque bel canto on the basis of musicological analysis of the text of the currently known versions of the aria to identify.

*Research methodology.* The article uses general scientific methods: analytical and historical in order to understand the author's artistic concept in solving the creative problems of popularizing the performance of the opera and the solo part of Achi; special part are particular musical-theoretical methods: musical analysis and vocal-performing in order to identify the logic of the composer's thinking in the modus of multivariability of the implementation of the artistic image of a vocal work.

*Results.* The methodology of HIP-interpretation of the artistic image is substantiated based on the study of the experience of P. Rolli and N. Porpora in solving the current problems of reprising the opera «Polyphemus», outlined by musicologist D. Dumigan, and the modern popularization of the «historically informed performance» of the aria «Alto Giove» by musicians Ch. Rousset, M. Straeten, J. Music, singers Ph. Jarousky, F. Fagioli and others. The structure, the affect of Achi's gratitude and methods of strengthening it in short, extended and da capo versions are determined, in accordance with the recommendations of the maestro.

*Novelty.* For the first time, a musicological analysis of the artistic image of the now famous versions of the Alto Giove editorial office was carried out in the context of N. Porpore's creative searches and pedagogical competence in the modus of choosing a coloratura interpretation of a vocal work in accordance with the vocalist's virtuoso-technical capabilities and singing culture.

*Practical significance.* The materials and results of the study can be used in the direction of popularization of opera works of the Baroque era, in the process of general and special training of specialists in creative specialties, conducting master classes of HIP-interpretation of vocal music in the Belkanto style.

*Key words:* N. Porpora, aria «Alto Giove», art of baroque belcanto, coloratura interpretation.

Надійшла до редакції 2.11.2020 р.

**УДК 375.8.22**

**ВОКАЛЬНА КОМПОНЕНТА В ХУДОЖНЬОМУ КІНО ПЕРІОДУ «ВІДЛИГИ»:  
РІЗНОВИДИ СОЛЬНОГО ВИКОНАННЯ**

**Єрошенко Олена Віталіївна** – кандидат мистецтвознавства, доцент,  
Харківська державна академія культури, м. Харків  
<https://orcid.org/0000-0001-8197-0807>  
<https://doi.org/10.35619/ucpm.vi36.422>  
elvero1110@gmail.com

Проаналізовано характерні риси вокальної компоненти в художньому кіно (на обраних прикладах різножанрових кінокартин періоду «відлиги», що увійшли до фонду радянської кінокласики) в аспекті її ставлення до художніх просторів кінофільму (дієгетичний, метадієгетичний, екстрадієгетичний або недієгетичний) і функціонування в них (за класифікацією функцій звукового ряду в кіно З. Лісси). Визначено основні різновиди